

Book Review

Maria Simonsen och Mogens Rüdinger
At bygge et universitet: Aalborg
Universitet 1974–2024

Köpenhamn: Gads forlag
2024, 304 s.

Universitetshistoriken är en särskild genre som redan har några hundra år på nacken. I samband med jubileer skriver såväl unga som gamla universitet regelbundet om sin historia, med varierande vetenskapliga ambitioner. År 2024 fyllde Ålborgs universitet 50 år, vilket bland annat uppmärksammades med utgivningen av Maria Simonsens och Mogens Rüdingers *At bygge et universitet*. Det är ett påkostat band med ett rikt bildmaterial, som också innehåller en ordentlig notapparat och källförteckning för den som vill fördjupa sig. Det är inget vetenskapshistoriskt verk, som historiker över äldre lärosäten tenderar att vara. Det har snarare beröringspunkter med regionalhistoria och näringslivshistoria, och är populärhistoriskt skrivet.

De flesta nya universitet har bildats kring en kärna av äldre yrkesinriktade högskolor, så också Ålborg. Till universitetets första rektor utsågs emellertid den svenska historikern Jörgen Weibull, som med sin bakgrund från Lund representerade den gamla akademiska universitetstraditionen. Ålborg försökte också kombinera element av förnyelse och tradition. Man kallades inledningsvis för universitetscentrum istället för universitet, vilket skulle avspegla en närmare koppling till näringslivets och samhällets behov. Det inrättades ändå fakulteter enligt gammal modell, vilket var baserat på erfarenheter från ett misslyckat försök att avskaffa fakulteterna vid universi-

tetscentrat i Roskilde. Undervisningen kom emellertid att baseras på ett gemensamt basår, och man drev också på för att införa problembaserad undervisning i hela organisationen. Man bytte namn från universitetscentrum till universitet år 1995. Basåren har sedan länge försvunnit från alla fakulteter, men det problembaserade lärandet finns kvar.

Historiken beskriver Ålborgs universitet som ett centrum i periferin. Universitetet har alltid haft en stor andel första generationens studenter, och det har funnits ett uppdrag att samverka med det lokala näringslivet. Författarna beskriver hur universitetets roll som regionalt centrum genomgått tre faser: först en av uppbyggnad, sedan en period som etablerad aktör i regionen och slutligen en fas av nationell och internationell expansion. Denna internationalisering står inte på något sätt i motsättning till det regionala uppdraget, betonar författarna.

Ålborgs universitet spelade en viktig roll i omställningen av näringslivet på norra Jylland efter att varvsindustrin lades ner under sent 1980-tal. Bland annat samarbetade man med uppbyggnaden av vindkraftsindustrin i regionen, men man har också samarbeten med hundratals företag över hela landet, fler än något annat danskt universitet förutom Danmarks tekniska högskola. Samarbeten förekommer också med större företag i grannländerna, som Nokia och Ericsson inom mobiltelefoni.

En av bokens styrkor är att den inte begränsar sig till att beskriva Ålborgs universitet, utan ett kapitel ger en översikt över hela det danska universitetssystemets historia, från och med

grundandet av Köpenhamns universitet 1479. Framväxten av ett enskilt universitet som Ålborg vore mycket svår att förstå utan den större kontext det härstammar ur. Något man känner igen från övriga nordiska länder är de regionalpolitiska ambitionerna bakom utbyggnaden av universitetsväsendet. I fallet med Ålborg är detta mycket tydligt, eftersom norra Jylland länge varit ett eftersatt område som hade långt till goda utbildningsmöjligheter. Vad som däremot är speciellt för Danmark är att nya regionala universitet ger sig in i direkt konkurrens med de gamla genom att etablera satellitcampus i huvudstaden, vilket både Ålborg och Århus universitet gjort. Dessutom konkurrerar Ålborg och Århus med varandra genom satellitcampus i Esbjerg på södra Jylland.

När Ålborgs universitetscentrum inrättades 1974 hade det tidigare professorsväldet vid danska universitet nyligen ersatts av en maktindelning mellan lektorer och studenter. Efter några få år minskades studenternas inflytande, då de fick dela sina platser i universitetsstyrelserna med den icke undervisande personalen. Boken innehåller flera exempel på hur studenterna särskilt under den första perioden var mycket politiskt radikala, vilket skapade friktion i samarbetet med näringslivet och den socialdemokratiskt dominerande fackföreningsrörelsen.

Under de senaste årtiondena har Ålborg liksom Danmark som helhet fått uppleva universitetsreformer som motiverats med frihetsretorik men åtföljts av ökat extern inflytande i universitetsstyrelserna och utbyggnaden av statliga styrsystem. Det här är en del av ett större mönster som återfinns med smärre variationer också i grannländerna och över stora delar av världen.

Med tiden har Ålborg växt till ett

riktigt stort universitet, då studentantalet ökat från ett par tusen vid starten till runt 20 000 idag. 50-årshistoriken beskriver hur ett nytt universitet uppstår i spänningsfältet mellan traditioner och försök till förnyelse, där slutresultatet verkar vara att Ålborgs allt mer växer in i en traditionell universitetsroll. Berättelsen känns igen från liknande universitet runt om i världen, men Simonsen och Rüdinger lyckas skildra den på ett bra sätt. Boken kan erbjuda mycket både för den som inifrån letar efter igenkänning och hågkomster och den som likt mig betraktar universitetet utifrån med komparativa glasögon.

*Janne Holmén
Uppsala universitet
janne.holmen@edu.uu.se*